

Arbeidshefte

Vektorer - R2

Sum og differanse av vektorer

$$\vec{a} + \vec{b} = [x_a, y_a, z_a] + [x_b, y_b, z_b] = [x_a + x_b, y_a + y_b, z_a + z_b]$$

Vektor mellom 2 punkt : $\overrightarrow{AB} = [x_B - x_A, y_B - y_A, z_B - z_A]$

Lengden av en vektor : $\vec{a} = [x, y, z] \Rightarrow |\vec{a}| = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$

Produkt av skalar og vektor $k \cdot \vec{a} = k \cdot [x, y, z] = [k \cdot x, k \cdot y, k \cdot z]$

Parallellevektorer

$$|\vec{a}| |\vec{b}| \Leftrightarrow \vec{a} = k \cdot \vec{b}$$

$$k \cdot \vec{a} = k \cdot [x_a, y_a, z_a] = [kx_a, ky_a, kz_a]$$

Skalarprodukt

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = x_a \cdot x_b + y_a \cdot y_b + z_a \cdot z_b$$

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}| \cdot |\vec{b}| \cdot \cos(\alpha)$$

Ortogonale vektorer : $\vec{a} \perp \vec{b} \Leftrightarrow \vec{a} \cdot \vec{b} = 0$

Vektorprodukt

$$\vec{a} \times \vec{b} = \begin{vmatrix} \vec{e}_x & \vec{e}_y & \vec{e}_z \\ x_a & y_a & z_a \\ x_b & y_b & z_b \end{vmatrix} = \begin{bmatrix} y_a z_b - z_a y_b \\ z_a x_b - x_a z_b \\ x_a y_b - y_a x_b \end{bmatrix}$$

$$\vec{a} \times \vec{b} = \vec{c} \Rightarrow \vec{c} \perp \vec{a} \quad \wedge \quad \vec{c} \perp \vec{b}$$

$$|\vec{a} \times \vec{b}| = |\vec{a}| \cdot |\vec{b}| \cdot \sin(\alpha)$$

Areal av parallelogram : $A = |\vec{a} \times \vec{b}|$

Areal av trekant : $A = \frac{1}{2} |\vec{a} \times \vec{b}|$

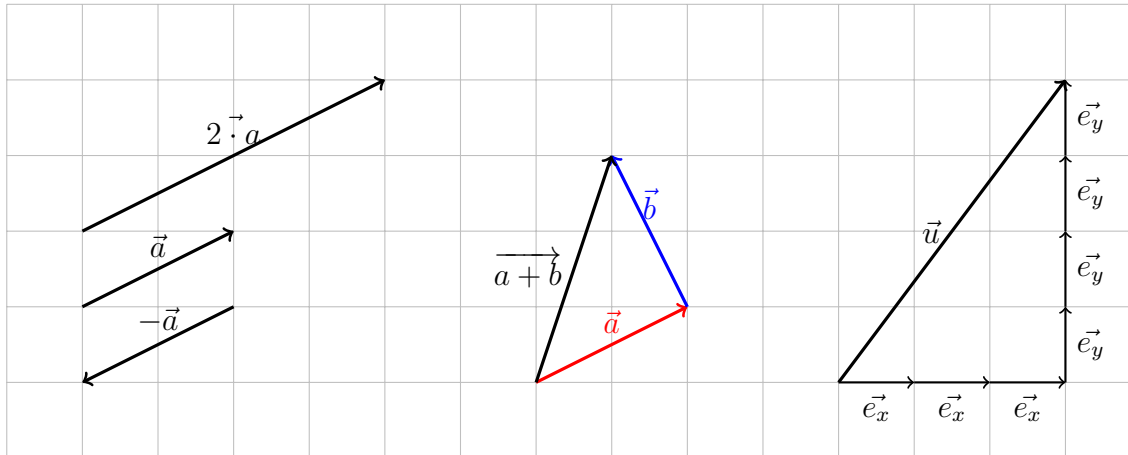
Volum av parallelepiped : $V = |(\vec{a} \times \vec{b}) \cdot \vec{c}|$

Volum av firkantet pyramide : $V = \frac{1}{3} |(\vec{a} \times \vec{b}) \cdot \vec{c}|$

Volum av trekantet pyramide (tetraeder) : $V = \frac{1}{6} |(\vec{a} \times \vec{b}) \cdot \vec{c}|$

Definisjon

En vektor har både en retning og en lengde (størrelse)

Enhetsvektorer

$$\vec{u} = 3\vec{e}_x + 4\vec{e}_y = [3, 4]$$

$$\vec{a} = 2\vec{e}_x + \vec{e}_y = [2, 1]$$

$$-\vec{a} = -2\vec{e}_x - \vec{e}_y = [-2, -1] = -[2, 1]$$

$$\vec{b} = -\vec{e}_x + 2\vec{e}_y = [-1, 2]$$

Oppgave 1

Uttrykk disse vektorene med enhetsvektorer.

- 1) $[2, 3, 1] =$
- 2) $[2, -2, 3] =$
- 3) $[-1, 3, -2] =$
- 4) $[1, -2, -1] =$
- 5) $[4, -5, 1] =$

Oppgave 2

Uttrykk disse vektorene på koordinatform.

- 1) $2\vec{e}_x - \vec{e}_y + \vec{e}_z =$
- 2) $3\vec{e}_x + 2\vec{e}_y + 5\vec{e}_z =$
- 3) $\vec{e}_x - 2\vec{e}_y - 2\vec{e}_z =$
- 4) $-\vec{e}_x - \vec{e}_y - \vec{e}_z =$
- 5) $5\vec{e}_x + 7\vec{e}_y - \vec{e}_z =$

Sum og differanse

$$\vec{a} + \vec{b} = [x_a, y_a, z_a] + [x_b, y_b, z_b] = [x_a + x_b, y_a + y_b, z_a + z_b]$$

$$\vec{a} + \vec{b} = [2, 1, 0] + [-1, 2, -3] = [2 - 1, 1 + 2, 0 - 3] = [1, 3, -3]$$

$$\vec{a} - \vec{b} = [2, 1, 0] - [-1, 2, -3] = [2 - (-1), 1 - 2, 0 - (-3)] = [3, 1, 3]$$

Oppgave 3

$$\vec{a} = [2, 1, 3], \vec{b} = [-1, 3, -2], \vec{c} = [1, 2, -1]$$

1) $\vec{a} + \vec{b} =$

2) $\vec{a} - \vec{c} =$

3) $\vec{b} + \vec{a} =$

4) $\vec{c} - \vec{a} =$

5) $\vec{b} + \vec{c} =$

6) $\vec{c} - \vec{b} =$

Vektor mellom 2 punkter

$$\vec{AB} = [x_B - x_A, y_B - y_A, z_B - z_A]$$

Oppgave 4

Finn vektoren mellom punktene.

1) $(1, 3, 2)$ og $(2, 3, -1)$

2) $(3, -1, 2)$ og $(-1, -1, 2)$

3) $(-1, 0, 5)$ og $(0, 4, -1)$

4) $(2, 2, 2)$ og $(-1, 1, -1)$

5) $(0, 4, -1)$ og $(1, 1, 2)$

6) $(1, 0, -0)$ og $(0, 0, 0)$

Lengden av en vektor

$$\vec{a} = [x, y, z] \Rightarrow |\vec{a}| = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$$

Oppgave 5

1) $|[1, 2, -1]| =$

2) $|[-2, 0, 1]| =$

3) $|[3, 1, 0]| =$

4) $|[1, -1, 1]| =$

5) $|[2, 2, -2]| =$

6) $|[-9, 18, 27]| =$

7) $|[5, 4, 2]| =$

8) $|[8, 2, 4]| =$

9) $|[a, 2a, -a]| =$

10) $|[4a, 0, 3a]| =$

Produkt av skalar og vektor

$$k \cdot \vec{a} = k \cdot [x, y] = [k \cdot x, k \cdot y]$$

Oppgave 6

1) $2 \cdot [2, 1, 4] =$

2) $4 \cdot [1, -1, 2] =$

3) $-3 \cdot [3, 2, 1] =$

4) $5 \cdot [1, 2, -1] =$

5) $(-1) \cdot [2, 3, 1] =$

Parallele vektorer

$$\vec{a} \parallel \vec{b} \Rightarrow \vec{a} = k \cdot \vec{b}$$

$$2 \cdot \vec{a} = 2 \cdot [2, 1] = [2 \cdot 2, 2 \cdot 1] = [4, 2]$$

Oppgave 7

Undersøk om vektorene er parallelle.

- 1) $\vec{u} = [1, 2, -1]$ og $\vec{v} = [2, 4, -2]$

- 2) $\vec{u} = [4, 3, -1]$ og $\vec{v} = [8, 4, -2]$

- 3) $\vec{u} = [1, 1, -1]$ og $\vec{v} = [-2, -2, 2]$

- 4) $\vec{u} = [1, -2, -1]$ og $\vec{v} = [2, 4, -1]$

- 5) $\vec{u} = [-2, 1, -2]$ og $\vec{v} = [4, -2, 4]$

Skalarprodukt

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = x_a \cdot x_b + y_a \cdot y_b + z_a \cdot z_b$$

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}| \cdot |\vec{b}| \cdot \cos(\alpha)$$

Oppgave 8

Finn skalarproduktet

1) $[2, 1, -4] \cdot [-1, 3, -2] =$

2) $[-1, 1, 3] \cdot [5, -1, -1] =$

3) $[2, 0, 4] \cdot [2, 2, 0] =$

4) $[2, 5, 1] \cdot [2, 3, -4] =$

5) $[1, 0, 1] \cdot [0, 5, 1] =$

Ortogonale vektorer

$$\vec{a} \perp \vec{b} \Rightarrow \vec{a} \cdot \vec{b} = 0$$

Oppgave 9

Sjekk om vektorene står vinkelrett på hverandre.

- 1) $[0, 2, 0]$ og $[1, 0, 1]$

- 2) $[2, 3, -1]$ og $[1, 1, 6]$

- 3) $[1, 2, -1]$ og $[-3, 1, -1]$

- 4) $[2, 1, 0]$ og $[-1, -2, 3]$

- 5) $[2, 5, 1]$ og $[4, -2, 2]$

Regning med vektorer

Oppgave 10

Vi har gitt vektorene $\vec{a}$ og $\vec{b}$.

$|\vec{a}| = 7$ og $|\vec{b}| = 4$ og vinkelen mellom dem er 60°

1) Regn ut $\vec{a} \cdot \vec{b} =$

2) Regn ut $\vec{b} \cdot \vec{a} =$

3) Regn ut $\vec{a} \cdot \vec{a} =$

4) Regn ut $\vec{b} \cdot \vec{b} =$

5) Regn ut $\vec{a}(\vec{a} + 2\vec{b}) =$

6) Regn ut $2\vec{a} \cdot 3\vec{b} =$

7) Regn ut $(\vec{a} + \vec{b})^2 =$

8) Regn ut $(\vec{a} + \vec{b})(\vec{a} - \vec{b}) =$

9) Regn ut $\vec{b}(\vec{a} - \vec{b}) =$

10) Regn ut $2\vec{a}(\vec{a} - 3\vec{b}) =$

Matriser 2×2 -matriser

$$\begin{bmatrix} x_a & y_a \\ x_b & y_b \end{bmatrix} = x_a \cdot y_b - y_a \cdot x_b$$

Eksempel

$$\vec{a} = [2, 1], \vec{b} = [-1, 4]$$

$$\text{Determinant : } \det(\vec{a}, \vec{b}) = \begin{bmatrix} 2 & 1 \\ -1 & 4 \end{bmatrix} = 8 - (-1) = 9$$

Oppgave 11

1) $\begin{bmatrix} 1 & 3 \\ -1 & 2 \end{bmatrix} =$

2) $\begin{bmatrix} 2 & 3 \\ 1 & -2 \end{bmatrix} =$

3) $\begin{bmatrix} 3 & -3 \\ 1 & -1 \end{bmatrix} =$

4) $\begin{bmatrix} -1 & 2 \\ 3 & -1 \end{bmatrix} =$

5) $\begin{bmatrix} -1 & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix} =$

6) $\begin{bmatrix} -1 & 3 \\ -2 & 4 \end{bmatrix} =$

7) $\begin{bmatrix} 2 & 3 \\ 5 & -2 \end{bmatrix} =$

8) $\begin{bmatrix} a & 2a \\ -a & a \end{bmatrix} =$

3×3-matriser

$$\begin{bmatrix} x_a & y_a & z_a \\ x_b & y_b & z_b \\ x_c & y_c & z_c \end{bmatrix} = x_a \cdot \begin{bmatrix} y_b & z_b \\ y_c & z_c \end{bmatrix} - y_a \cdot \begin{bmatrix} x_b & z_b \\ x_c & z_c \end{bmatrix} + z_a \cdot \begin{bmatrix} x_b & y_b \\ x_c & y_c \end{bmatrix}$$

Oppgave 12

$$1) \begin{bmatrix} 1 & 2 & -1 \\ -1 & 2 & 1 \\ 2 & -1 & -2 \end{bmatrix} =$$

$$2) \begin{bmatrix} 2 & 5 & 1 \\ 0 & -2 & 4 \\ 3 & 0 & -1 \end{bmatrix} =$$

$$3) \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} =$$

$$4) \begin{bmatrix} a & 2a & 1 \\ 1 & -a & a \\ -1 & 2 & a \end{bmatrix} =$$

Vektorprodukt

$$\begin{aligned}\vec{a} \times \vec{b} &= \begin{bmatrix} \vec{e}_x & \vec{e}_y & \vec{e}_z \\ x_a & y_a & z_a \\ x_b & y_b & z_b \end{bmatrix} \\ &= \vec{e}_x \begin{bmatrix} y_a & z_a \\ y_b & z_b \end{bmatrix} - \vec{e}_y \begin{bmatrix} x_a & z_a \\ x_b & z_b \end{bmatrix} + \vec{e}_z \begin{bmatrix} x_a & y_a \\ x_b & y_b \end{bmatrix} \\ &= \left[\begin{bmatrix} y_a & z_a \\ y_b & z_b \end{bmatrix}, - \begin{bmatrix} x_a & z_a \\ x_b & z_b \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} x_a & y_a \\ x_b & y_b \end{bmatrix} \right]\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\vec{a} \times \vec{b} &= \vec{c} \\ \vec{c} &\perp \vec{a} \wedge \vec{c} \perp \vec{b}\end{aligned}$$

$$|\vec{a} \times \vec{b}| = |\vec{a}| \cdot |\vec{b}| \cdot \sin(\alpha)$$

Oppgave 13

- 1) $[2, 5, 1] \times [1, 2, 3]$
- 2) $[1, 2, 3] \times [2, 5, 1]$
- 3) $[3, 2, 3] \times [4, 2, 6]$
- 4) $[-4, 0, -2] \times [3, -1, 2]$
- 5) $[3, -1, 0] \times [-4, 5, 0]$
- 6) $[0, 2, 1] \times [0, -3, 4]$
- 7) $[1, 0, 0] \times [0, 1, 0]$
- 8) $[0, 0, 1] \times [0, 1, 0]$

Areal og volum

Areal av parallelogram : $A = |\vec{a} \times \vec{b}|$

Areal av trekant : $A = \frac{1}{2} |\vec{a} \times \vec{b}|$

Volum av parallelepiped : $V = |(\vec{a} \times \vec{b}) \cdot \vec{c}|$

Volum av firkantet pyramide : $V = \frac{1}{3} |(\vec{a} \times \vec{b}) \cdot \vec{c}|$

Volum av trekantet pyramide (tetraeder) : $V = \frac{1}{6} |(\vec{a} \times \vec{b}) \cdot \vec{c}|$

Oppgave 14

Vi har 3 vektorer : $\vec{a} = [2, -2, 1]$, $\vec{b} = [3, -3, 1]$ og $\vec{c} = [2, -3, 2]$

- 1) Finn arealet av parallelogrammet som spennes ut av $\vec{a}$ og $\vec{b}$
- 2) Finn arealet av trekanten som spennes ut av $\vec{b}$ og $\vec{c}$
- 3) Finn arealet av trekanten som spennes ut av $\vec{a}$ og $\vec{b}$
- 4) Finn Volumet av parallelepipedet som spennes ut av $\vec{a}$, $\vec{b}$ og $\vec{c}$
- 5) Finn Volumet av den firkantede pyramiden som spennes ut av $\vec{a}$, $\vec{b}$ og $\vec{c}$
- 6) Finn Volumet av tetraederet som spennes ut av $\vec{a}$, $\vec{b}$ og $\vec{c}$
- 7) Finn høyden av pyramiden i oppg.5) når grunnflaten utspennes av $\vec{a}$ og $\vec{b}$
- 8) Finn høyden av tetraederet i oppg.6) når grunnflaten utspennes av $\vec{a}$ og $\vec{b}$

Oppgave 15

Finn t slik at vektorene er parallelle.

1) $[1, 2, 3]$ og $[3, 2(1 - t), 11 + t]$

2) $[t, 2, -1]$ og $[2, t, 1]$

3) $[0, t, 2]$ og $[0, -1, -2]$

4) $[2, -3, t]$ og $[-4, 6, -2]$

5) $[2t, 4, 2t]$ og $[6, t + 1, 3 + t]$

Oppgave 16

Finn t og s slik at vektorene er parallelle. (Bruk Geogebra)

1) $[-1, 2s, 4]$ og $[3, 18, 4t + 4]$

2) $[s, 2, 3]$ og $[1, t, s + t]$

3) $[t, 6, s + 1]$ og $[s + 2, 2 + t, 3]$

4) $[6, t + 1, s - 2]$ og $[2(t + 1), 3, 1]$

5) $[2, -t, s - 1]$ og $[t - 1, -3s, 0]$

FASIT

Oppgave 1

1) $2\vec{e}_x + 3\vec{e}_y + \vec{e}_z$

2) $2\vec{e}_x - 2\vec{e}_y + 3\vec{e}_z$

3) $-\vec{e}_x + 3\vec{e}_y - 2\vec{e}_z$

4) $\vec{e}_x - 2\vec{e}_y - \vec{e}_z$

5) $4\vec{e}_x - 5\vec{e}_y + \vec{e}_z$

Oppgave 2

1) $[2, -1, 1]$

2) $[3, 2, 5]$

3) $[1, -2, -2]$

4) $[-1, -1, -1]$

5) $[5, 7, -1]$

Oppgave 3

1) $[1, 4, 1]$

2) $[1, -1, 4]$

3) $[1, 4, 1]$

4) $[-1, 1, 4]$

5) $[0, 5, -3]$

6) $[2, -1, 1]$

Oppgave 4

1) $[1, 0, -3]$

2) $[-4, 0, 0]$

3) $[1, 4, -6]$

4) $[-3, -1, -3]$

5) $[1, -3, 3]$

6) $[-1, 0, 0]$

Oppgave 5

1) $\sqrt{6}$

2) $\sqrt{5}$

3) $\sqrt{10}$

4) $\sqrt{3}$

5) $2\sqrt{3}$

6) $9\sqrt{14}$

7) $3\sqrt{5}$

8) $2\sqrt{21}$

9) $a\sqrt{6}$

10) $5a$

Oppgave 6

1) $[4, 2, 8]$

2) $[4, -4, 8]$

3) $[-9, -6, -3]$

4) $[5, 10, -5]$

5) $[-2, -3, -1]$

Oppgave 7

1) $\vec{v} = 2 \cdot \vec{u}$	4) ikke parallelle
2) ikke parallelle	
3) $\vec{v} = -2 \cdot \vec{u}$	5) $\vec{v} = -2 \cdot \vec{u}$

Oppgave 8

1) 9	4) 15
2) -9	
3) 4	5) 1

Oppgave 9

1) 0	4) -4 ikke vinkelrette
2) -1 ikke vinkelrette	
3) 0	5) 0

Oppgave 10

1) 14	6) 84
2) 14	7) 93
3) 49	8) 33
4) 16	9) -2
5) 77	10) 14

Oppgave 11

1) 5	5) 1
2) -7	6) 2
3) 0	7) -19
4) -5	8) $3a^2$

Oppgave 12

1) 0	3) 1
2) 70	4) $-a^3 - 6a^2 - a + 2$

Oppgave 13

1) $[13, -5, -1]$	5) $[0, 0, 11]$
2) $[-13, 5, 1]$	6) $[11, 0, 0]$
3) $[6, -6, -2]$	7) $[0, 0, 1]$
4) $[-2, 2, 4]$	8) $[-1, 0, 0]$

Oppgave 14

1) $\sqrt{2}$	5) $\frac{1}{3}$
2) $2\sqrt{2}$	6) $\frac{1}{6}$
3) $\frac{1}{2}\sqrt{2}$	7) $\frac{\sqrt{2}}{2}$
4) 1	8) $\frac{\sqrt{2}}{4}$

Oppgave 15

1) $t = -2$	4) $t = 1$
2) $t = -2$	
3) $t = 1$	5) $t = 3$

Oppgave 16

- 1) $t = -4, s = -3$
- 2) $t = 2, s = 1$ eller $t = -2, s = -1$
- 3) $t = 4, s = 2$
- 4) $t = 2, s = 3$ eller $t = -4, s = 1$
- 5) $t = 3, s = 1$ eller $t = -2, s = 1$ eller $t = 1, s = 0$